

Redaktionelt forord

ØMU'en er i sin dybeste krise nogensinde. Mange tror, at unionen er så fejlkonstrueret, at den ikke kan overleve. Og skeptikere overvejer, hvor meget af EU-konstruktionen der bliver trukket med i faldet. Samtidigt har EU fået Nobels fredspris 2012. Det hedder i begrundelsen herfor:

The union and its forerunners have for over six decades contributed to the advancement of peace and reconciliation, democracy and human rights in Europe - - - Today war between Germany and France is unthinkable. This shows how, through well-aimed efforts and by building up mutual confidence, historical enemies can become close partners. - - - The division between East and West has to a large extent been brought to an end; democracy has been strengthened; many ethnically-based national conflicts have been settled. - - - The stabilizing part played by the EU has helped to transform most of Europe from a continent of war to a continent of peace.

Dette kunne lyde som noget af et paradoks, men er det måske ikke. Måske har begge forhold samme udgangspunkt. Man har af politiske grunde taget en række Syd- og Østeuropæiske lande med i EU og ØMU'en, inden de økonomisk set var helt klar til det. Den nuværende ØMU kan jo vanskeligt beskrives som det, økonomerne kalder et optimalt valutaområde. Dertil er arbejdsmarkederne for forskellige og for lidt fleksible; og kultur- og sprogforskellene er for store til, at arbejdskraften kan vandre uproblematisk fra land til land. Men optagelserne kan godt være med til at integrere de svage lande mere i et fredeligt og demokratisk Vesteuropa. Så den store villighed til at udvide både EU og ØMU'en er måske både en god begrundelse for at give Nobels fredspris til EU og en hovedårsag til, at ØMU'en er i vanskeligheder.

Er det så fornuftigt og rosværdigt, det man har gjort? Det afhænger helt af den politiske vilje til at følge beslutningerne op. Hvis politikerne og befolkningerne i de svageste lande føler en forpligtelse til at gøre deres yderste for at prøve at leve op til de store krav, det stiller at være i en monetær union med

stærke økonomier som Tysklands, og hvis de stærke økonomier, og især Tyskland, er villige til at ofre en hel del på at hjælpe de svagere økonomier, så kan det blive en både økonomisk og politisk succes. Men det kræver politikere af format på niveau med de store europæiske pionerer – Robert Schuman, Jean Monnet og Walter Hallstein.

Udviklingen siden ØMU'ens start kan give anledning til betæneligheder. En del af de svageste lande har langt fra gjort alt, hvad der kunne forventes af dem. De gjorde lige nok til at klare overliggeren og komme ind i EU og ØMU'en, men har siden levet højt på højkonjunkturen uden at lave de nødvendige reformer. Det græske og italienske politiske systems manglende handlekraft, før det blev tvingende nødvendigt, er f.eks. ret urovarslende både for Europa og for landenes befolkninger. Nu står de så midt i vanskelighederne og det i en dyb lavkonjunktur. Her er det vanskeligt og smertefuldt at gøre noget, for de fleste af de påkrævede reformer vil virke kontraktivt og nok være gavnlige på langt sigt, men på kort sigt bare gøre krisen dybere og den tårnhøje arbejdsløshed endnu højere.

De stærke økonomier er her nød til at vise fleksibilitet og solidaritet. Det kan ikke nytte, at man bare stiller krav til de økonomier, der nu står i sumpen. Hvis man bare stiller krav, er de svage økonomier chanceløse, og det er usikkert, hvor meget af EU der synker med dem ned i sumpen. Da bl.a. USA efter 1. Verdenskrig bare stod fast på, at de fattige europæiske lande skyldte dem pengene, endte det med Weimar-tilstande og fascisme. Da George Marshall efter 2. verdenskrig hjalp de svage, førte det til vækst og velstand for alle. Men det er en meget vanskelig, hårfin balance; for man kan heller ikke bare lade de svage økonomier leve videre på første klasse, mens de sender regningen videre. Det er klart, der er det, økonomerne kalder et moral-hazard-problem.

Dette temanummer koncentrerer sig om ØMU'ens økonomi, men de politiske problemer ligger lige under overfladen i alle artiklerne. I den første artikel analyserer en af ØMU'ens fædre, professor Niels Thygesen, om ØMU'en var en fejlkonstruktion,

eller om konstruktionen blot er blevet misligholdt. Derefter ser professor og tidligere overvismand Torben M. Andersen mere specifikt på finanspolitikken i den monetære union, og i den tredje artikel diskuterer nationalbankdirektør Per Callesen de aktuelle udfordringer for eurosamarbejdet. Underdirektør Jesper Berg, Nykredit, ser på Unionen set fra de finansielle markeders synsvinkel, og endelig belyser ØMU-skeptikeren professor Jesper Jespersen ØMU'ens aktuelle krise i lyset af, hvad der blev sagt i forbindelse med den danske ØMU-debat i 2000.

Offentlig forsknings virkning på økonomisk vækst og produktivitet behandles til sidst i en artikel uden for temaet af Rikke Nørding Christensen og Svend E. Hougaard Jensen. De videnskabelige hovedområders bidrag til dette afkast synes meget forskellige med natur- og sundhedsvidenskab samt teknisk videnskab som de største bidragydere.

Peder Andersen og Niels Kærgård,
professorer og gæstereaktører,
Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi,
Københavns Universitet